

Vene keele 2011. a katseeksami analüüs

I. Logvina, S. Jevstratova

1. Eesmärgid

Hariduse kaasajastamise tingimustes toob tänapäeval iga aasta kaasa midagi uut, muutub ka eksamite vormiline külg. 2011. aastal valmistas Haridus- ja teadusministeeriumi poolt kinnitatud riigieksamite arenduskomisjon ette materjalid uue vene keele eksami vormi teise aprobatsiooni läbiviimiseks.

Eksami teise aprobatsiooni eesmärgid on järgmised:

- 1) kontrollida õpitulemusi, mis on ette nähtud “Põhikooli ja gümnaasiumi riiklikus õppekavas”;
- 2) võrrelda 2011.a. proovieksami tulemusi 2010.a. proovieksami tulemustega;
- 3) teavitada õpilasi ja õpetajaid saavutatud õpitulemustest;
- 4) täiustada õppetegevust ja -sisu, aidata õpetajatel õpilasi eksamiks ette valmistada;
- 5) ühitada kooli lõpueksam ja kõrgkooli sisseastumiseksam.

2. Üldstatistika

2011.a märtsis toimunud katseksamist võttis osa 257 abiturienti.

Maksimaalne punktisumma uudes vormis sooritatud eksami eest oli 100 punkti (1. osa — 40 punkti, 2. osa – 60 punkti). Analüüsitava eksamil saadud (noormehed 65,78 ja tütarlapsed 70,8), mis ligikaudu vastab hindele “hea”.; alla 50 punkti sai 11,5% õpilastest.

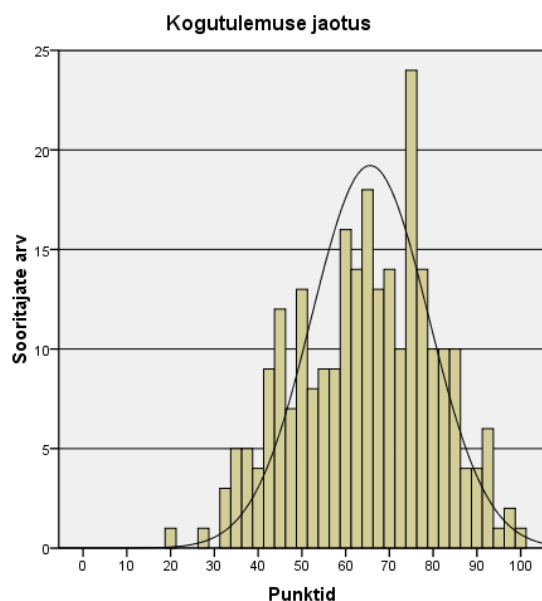
Üldine keskmine hinne oli 64,5.

Keskmine hinne noormeestel oli 62,0.

Keskmine hinne tütarlastel oli 65,9.

Alla 20 punkti ei saanud ükski õpilane

1. 2011. a. proovieksami kogutulemuste jaotusgraafik

Tabel 1. 2010 ja 2011.a. kogutulemuste üldstatistika

	2010	2011
Abiturientide arv	297	257
Üldine keskmine hinne	69,25	65,5
Keskmine hinne noormeestel	65,78	62,0
Keskmine hinne tütarlastel	70,8	65,9
Alla 20 punkti saanud õpilaste arv	–	–

Statistilised andmed (tabel 1) kinnitavad stabiilseid tulemusi. Ebaolulisi erinevusi (69,26 punkti ja 65,5 punkti) seletatakse sellega, et 2010.a. proovieksami sooritanud abiturientide grupp oli natukene tugevam, seda on näha tabelist 2.

Tabel 2. 2010 ja 2011.a. abiturientide ettevalmistuse võrdlus

	2010			2011		
	üldhinne	noormehe d	tütarlaps ed	üldhinne	noormehed	tütarlaps ed
	3,84	3,73	3,89	3,66	3,78	3,84
Keskmine hinne poolaasta eest						
Keskmine hinne viimase kirjandi eest	3,81	3,77	3,88	3,60	3,73	3,80

2010.a. abiturientidel on nii keskmine hinne poolaasta eest (3,84) kui ka keskmine hinne viimase kirjandi eest (3,81) kõrgem, kui 2011.a. abiturientidel — 3,66 ja 3,60. Väikesi erinevusi võib näha ka noormeeste ja tütarlaste tulemustes: 2010.a. noormeeste tulemused — 3,77 ja tütarlaste tulemused on 3,88; 2011.a. — 3,73 ja 3,80 vastavalt.

3. Eksami analüüs

3.1. Eksami struktuur

Vastavalt uuendatud struktuurile koosneb vene keele riigieksam kahest osast: 1. Lugemine. Töö tekstiga. 2. Arutlev kirjand. Lõpueksami sooritaja saab vihiku, milles leidub 3-4 komplekti ülesandeid. Iga komplekt sisaldab

- 1) teksti/tekste eri žanris ja stiilis, küsimusi ja ülesandeid teksti/tekstide kohta;
- 2) arutleva kirjandi teemat ja kommentaare selle kohta.

Tekstid eksamitöö esimeses osas võivad olla

- ilukirjanduslikud (proosa-, luule-, draamatekstid),
- publitsistlikud (artiklid, intervjuud, reportaažid)
- aimetekstid (artiklid, intervjuud, reportaažid).

Eksaminandile antakse võimalus valida tekst vabalt suvalisest komplektist. Igas komplektis on ülesandele nr 1 lisatud lühikommentaari, mis on abiturientidele toeks teemas orienteerumisel. Valinud teksti, loeb abiturient selle läbi ja vastab kolmele-neljale küsimusele, mis eeldavad oskust loetud tekstist aru saada ja seda analüüsida.

Maksimaalne punktisumma kogu töö eest — 100 punkti.

Maksimaalne punktisumma esimese osa ülesannete eest — 40 punkti.

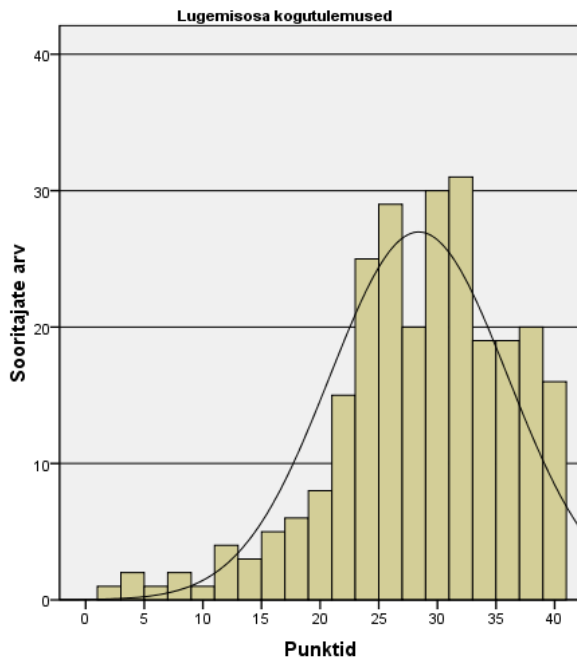
Maksimaalne kogu töö sooritamise protsent — 100 %.

Maksimaalne töö esimese osa sooritamise protsent — 40 %.
Tööks antav aeg: 120 minutit.

3.2. Eksamitöö esimese osa tulemuste analüüs

Eksamitöö esimese osa keskmine hinne oli 28,4 punkti (tütarlastel 28,9, poistel 27,8 punkti).

2. Eksamitöö esimese osa tulemuste jaotusgraafik

2010 ja 2011.a. eksamitöö esimese osa tulemuste võrdlemine näitab, et 2010.a. kirjutanud abiturientide tööde tulemused on natuke kõrgemad kui abiturientidel, kes sooritasid proovieksami sel aastal (vt. tabel 3).

Tabel 3. 2010 ja 2011.a. eksami esimese osa tulemuste võrdlus

	2010			2011		
	üldhinne	noormehed	tütarlapsed	üldhinne	noormehed	tütarlapsed
Keskmine hinne I osa eest	30,68	29,67	31,16	28,4	27,8	28,9

3.2.1. Populaarsuse reiting

Eksamitöö esimeses osas oli esitatud tekstide neli varianti:

1. katkend A. S. Puškini „peterburi jutustusest“ „Vaskratsanik“,
2. F. Krivini jutustus „Tulnukad“,
3. intervjuu akadeemik D. S. Lihhatšoviga,
4. A. Safonovi artikkel „Visuaalne psühodiagnostika“.

Abiturientidele oli antud võimalus valida töö jaoks üks tekst neljast oma äranägemise järgi.

Tabeli 4 statistilised andmed näitavad, et kõige populaarsem oli variant nr 2 (F. Krivini jutustus „Tulnukad“) — see valiti abiturientide poolt 53%. Tundub, F. Krivini jutustuse populaarsust võib seletada, esiteks, sellega, et jutustuse teema on õpilastele lähedane ja huvitav; teiseks, vene õppekeele koolide lõpetajatele on hästi tuttav töö ilukirjandusliku proosatekstiga.

Reitingu teisel kohal oli variant nr 3 (intervjuu akadeemik D. S. Lihhatšoviga) — 26 %. Akadeemik Lihhatšoviga puudutav teema äratas osades õpilastes ehtsat huvi. Tekst pakkus võimalust jutustada vajaliku episoodi ümber oma sõnadega, mitte lihtsalt tsiteerides, arutleda ja väljendada isiklikku arvamust, mis nähtavasti mõjutas ka valikut.

Kolmas koht populaarsuse reitingus kuulub variandile nr 3 (A. Safonovi artikkel „Visuaalne psühodiagnostika“) — selle teksti valis 17 % lõpetajatest.

Neljandal kohal osutus variant nr 4 — abiturientidest 4% valisid töö jaoks katkendit A. S. Puškini „peterburi jutustusest“ „Vaskratsanik“. Nii väike õpilaste arv võib olla seletatud töö keerulisusega poeetilise tekstiga.

Tabel 4. Tekstide populaarsuse reiting

Variant 1. (4%)

	N	N (%)	1. ülesanne	2.ülesanne	3.ülesanne	4. ülesanne	Ülesanded kokku
Poisid	5	56	7	5,8	6,4		18,4
Tüdrukud	4	44	12	12	7,5		31,5
Kokku	9	100	9,22	8,56	6,89		24,22

Variant 2. (53%)

	N	N (%)	1. ülesanne	2.ülesanne	3.ülesanne	4. ülesanne	Ülesanded kokku
Poisid	46	34	7,09	13,57	7,43		28,09
Tüdrukud	91	66	7,51	13,75	7,4		28,65
Kokku	137	100	7,36	13,69	7,41		28,46

Variant 3. (26%)

	N	N (%)	1. ülesanne	2.ülesanne	3.ülesanne	4. ülesanne	Ülesanded kokku
Poisid	27	40	7,19	7,22	7,48	6,59	28,7
Tüdrukud	60	40	7,95	7,88	7,58	6,55	29,63
Kokku	67	100	7,64	7,61	7,54	6,57	29,25

	N	N (%)	1. ülesanne	2.ülesanne	3.ülesanne	4. ülesanne	Ülesanded kokku
Poisid	13	30	6,92	10	9,69		26,62
Tüdrukud	31	70	7,32	11,23	9,81		28,35
Kokku	44	100	7,2	10,86	9,77		27,84

Variant 4. (17%)

3.2.2. Tulemused

Eksami esimese osa "Lugemine. Töö tekstiga" küsimustele antud vastusevariantide võrdlus näitab, et parimad olid variandi nr 3 (vt. tabelit 4), intervjuu akadeemiku D. S. Lihhatšoviga valinud õpilaste tööd. Selle teksti kohta esitatud küsimustele antud vastuste keskmine tulemus oli 29,25 punkti.

Kõige madalamateks osutusid tulemused variandil nr 1, kus oli katkend A. S. Puškini „peterburi jutustusest“ „Vaskratsanik“ (variant nr 1) valinutel. Tekst saavutas viimase koha populaarsuse reitingus. Selle teksti kohta esitatud küsimustele antud vastuste keskmine tulemus oli 24,22 punkti.

Peaaegu sarnaseid tulemusi saavutasid õpilased, kes olid valinud töö jaoks variandid nr 2 (F. Krivini jutustus „Tulnukad“) ja 4 (A. Safonovi artikkel „Visuaalne psühhodiagnostika“) — keskmine tulemus vastavalt 28,46 ja 27,84.

3.2.3. Noormeeste ja tütarlaste saavutatud tulemuste võrdlus

Ülesannete kõigi variantide tulemused on tütarlastel paremad, kuid vahe noormeeste ja tütarlaste hinnete vahel on erinev ja varieerub järgmiselt:

- 1) variant nr 4, aimetekst: 26,62 punkti noormeestel ja 28,35 punkti tütarlastel, kusjuures keskmine tulemus oli 27,84, vahe – 1,73 punkti;
- 2) variant nr 3, publitsistlik tekst: 28,70 punkti noormeestel ja 29,63 tütarlastel, kusjuures keskmine tulemus oli 29,25, vahe – 0,93 punkti;
- 3) variant nr 1, ilukirjanduslik luuletekst: 18,6 punkti noormeestel ja 31,5 tütarlastel. kusjuures keskmine tulemus oli 24,22, vahe – 12,90 punkti;
- 4) variant nr 2, ilukirjanduslik proosatekst: 28,09 punkti noormeestel ja 28,65 tütarlastel, kusjuures keskmine tulemus 28,46; vahe — 0,25 punkti.

Seega on kõige märgatavam erinevus tütarlaste ja noormeeste töö tulemuste vahel, 12,90 punkti, variandi nr 1, st katkendi A. S. Puškini „peterburi jutustusest“ „Vaskratsanik“ puhul, mis nõuab keskendunud lugemist, tähelepanuvõimet, keeletaju ja oskust poeetilise tekstiga töötada.

Väiksem on vahe (0, 25 punkti) vastustes jutustuse „Tulnukad“ puhul (variant nr 2). Ilmselt on jutustuse teema abiturientidele lähedane ja nad tunnevad ennast kindlamalt.

Publitsistliku teksti kohta esitatud küsimustele antud vastuste puhul (variant nr 3) erinevad noormeeste ja tütarlaste tulemused vähem, vahe on 0, 93 punkti.

Kõige vähem märgatavama vahe, 1,73 punkti tuli ilmsiks töö puhul faktiküllase aimetekstiga (variant nr 4), mis nõuab eeskätt tähelepanelikku lugemist ja oskust keskenduda detailidele.

3.2.4. Järeldused

Eksamitöö esimese osa tulemuste analüüsi põhjal selgusid järgmised tendentsid:

- mõnele küsimusele vastates kalduvad õpilased tsiteerima, mis takistab iseseisvate üldistuste tegemist;
- vastates tsiteerimist nõudvatele küsimustele puutuvad õpilased kokku tsitaatide kujundamise probleemiga;
- poeetilise tekstiga töötades õpilased ei oska anda täisvastusi ja tihti lihtsalt kirjutavad teksti fragmente maha;
- sageli õpilased, pidades silmas töö nõutavat mahtu (50-100 sõna), kasutavad hulgaliselt ülearuseid sõnu ja unustavad oma vastuses olulise välja toomata;
- õpilased ei argumenteeri oma seisukohta piisavalt, piirdudes vastusega "jah, olen nõus/ei ole nõus autori vaatepunktiga";
- osa õpilasi ei oska analüüsida probleeme ja kõrvutada erinevaid arvamusi;

- vahel ei suuda õpilased eristada peamist ja teisejärgulist informatsiooni, ei taju allteksti, ei märka ironiat.

4.1. Eksami teise osa tulemuste analüüs

Eksamitöö teiseks osaks on arutlev kirjand (maht – 400 sõna). Õpilasele antakse võimalus valida kirjandi teema vabalt suvalisest komplektist. 2011.a. abiturientidele pakuti järgmised teemad:

1. „Elu on lühike, aga kuulsus võib olla igavene“ (Cicero).
2. „Milles peitub kunsti jõud?“
3. „Elul on ainult see mõte, mis me talle ise anname“ (Thornton Wilder).
4. „Millist inimest vajab tänapäeva ühiskond?“

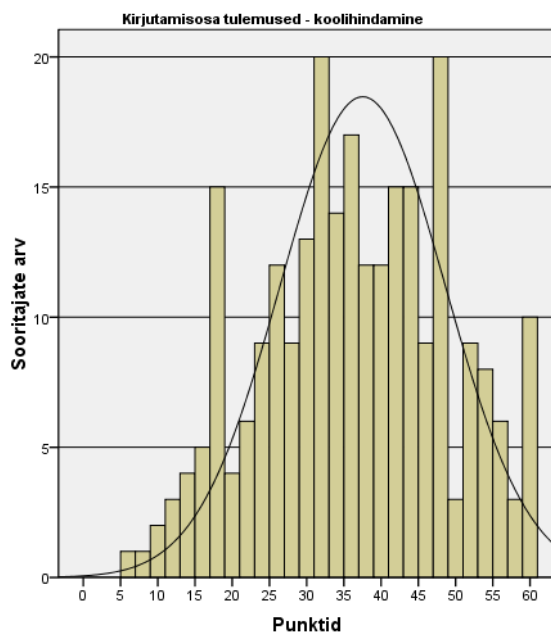
Valinud teema, loob ta arutleva kirjandi teksti. Seejuures võib õpilane kasutada igas komplektis leiduvat teavet oma äranägemist mööda.

Maksimaalne punktisumma teise osa eest on 60 punkti.

Maksimaalne teise osa tulemuste protsent on 60%.

Tööks antav aeg – 180 minutit.

3. Eksami teise osa tulemuste jaotusgraafik

Keskmine hinne eksami teise osa eest: 36,3 (37,3 tütarlastel ja 34,4 noormeestel).

2010 ja 2011.a. eksami teise osa tulemuste võrdlus näitab, et 2010.a. proovieksami kirjutanud abiturientide tulemused ületavad mitteamuliselt nende abiturientide tulemusi, kes sooritasid selle töö sel aastal (vt. tabel 5).

Tabel 5. 2010 ja 2011.a. eksami teise osa tulemuste võrdlus

	2010			2011		
	üldhinne	noormehe d	tütarlaps ed	üldhinne	noormehe d	tütarlaps ed
		40,02	37,68	41,14	36,3	34,4
Keskmine hinne II osa eest						

4.1.1. Teemade populaarsuse reiting

Teemat valides eelistasid koolilõpetajad varianti nr 3, teemat „Elul on ainult see mõte, mis me talle ise annab“ (Thornton Wilder). Selle teema valis abiturientidest 42, 4%.

Eelistuste järgi osutus teisel kohal olevaks teema 4 „Millist inimest vajab tänapäeva ühiskond?“. Selle teema valis 23, 0% abiturientidest.

Peaaegu võrdselt osutusid valituks kaks teemat (1 ja 2) populaarsusrea lõpust: „Elu on lühike, aga kuulsus võib olla igavene“ (Cicero) — 17,1% ja „Milles peitub kunsti jõud?“ (17, 5% korral).

4.1.2. Tulemused

Riikliku komisjoni hinnangul oli töö keskmine tulemus 36, 3 punkti, koolikomisjonid andsid keskmiseks hindeks 35, 9 punkti. 2010.a. riikliku komisjoni hinnangul oli töö keskmine tulemus 40,02, koolikomisjonid andsid keskmiseks hindeks 36, 09 punkti. Eksamitulemuste teemapõhine kõrvutamine näitab, et erinevus on küllaltki tähenduslik (vt. tabel 6).

Tabel 6. Eksami teise osa sooritamine koolikomisjoni ja riigikomisjoni hinnangul

Teemad	Kool	Komisjon
1. „Elu on lühike, aga kuulsus võib olla igavene“	32,39	34,45
1. „Milles peitub kunsti jõud?“	35,49	36,64
3. „Elul on ainult see mõte, mis me talle ise annab“	38,28	37,05
4. „Millist inimest vajab tänapäeva ühiskond?“	34,37	36,02

Sel moel, mõlemate läbivaatuste tulemused võimaldavad ära märkida, et enamus juhtudel hindavad koolikomisjonid kirjandeid rangemalt: ainult teema 3 oli hinnatud 2,8 punkti kõrgemalt, teised teemad olid hinnatud madalama punktide arvuga (1 teema — 2, 06 vähem, 2 teema — 1, 15 vähem, 4 teema — 1, 65 vähem).

4.1.3. Noormeeste ja tütarlaste tööde võrdlus

Ka kirjandi eest saadud hinded olid tütarlastel kõrgemad, kuid gendertunnuse alusel saadud hinnete vahe kõigub kõige tugevamalt teema nr 4 valinutel, eriti koolipoolse hinnangu põhjal (8,83 punkti). Teemade 2 ja 3 hinnangul tähenduslikku vahet pole. Minimaalne on tulemuste vahe teemal nr 1 kirjutatud tööde puhul: vastavalt 0,52 punkti riigikomisjoni hinnangul ja 0,28 punkti — koolikomisjoni hinnangul.

Siintoodud tulemusi on küllaltki keeruline kommenteerida, kuna kirjandi hindamisel lähtutakse paljudest kriteeriumidest. Siiski võib oletada, et kui teemasid nr 2 ja 3 valivad enam-vähem ühetasemelise ettevalmistusega noormehed ja tütarlapsed, siis viimase teema, mis võimaldab erisugust interpretatsiooni, valisid poistest nõrgemad ning hea ettevalmistusega tütarlapsed, keda filosoofilised teemad ei kohuta.

4.1.4. Järeldused

Kirjandite analüüsi tulemusena selgusid järgmised tendentsid:

- kirjandi teema äravahetamine, teemast kõrvalekaldumine;

- teemale lisatud kommentaaride eesmärgi mittemõistmine;
- nõrk argumentatsioon, oskamatus oma arvamust väljendada, analüüsi asendamine ümberjutustusega;
- ortograafia, kirjavahemärkide kasutamise ja kõneoskuse madal tase;
- ülemäärane šabloonsete fraaside kasutamine.

5. Koolikomisjonide ja riikliku komisjoni antud hinnete võrdlus

Eksamitöö esimest osa (Lugemine. Töö tekstiga) hindab riiklik komisjon võtme (juhendi) alusel, mis on koostatud aprobeerimisel saadud õpilaste vastuste põhjal. Eksamitöö esimest osa hinnatakse ühel korral.

Eksamitöö teist osa, arutlevat kirjandit hindavad kaks sõltumatut eksperti hindamisjuhendi põhjal. Esimest korda hindavad töid õpetajad koolides, teist korda riiklik komisjon; selgus, et 2010 ja 2011.a. hinnangud erinevad küllaltki oluliselt (tabel 7).

Tabel 7. 2010.a. ja 2011.a. koolikomisjonide ja riikliku komisjoni antud hinnete võrdlus

	2010		2011	
	Koolikomisjon	Riigikomisjon	Koolikomisjon	Riigikomisjon
Keskmine hinne	40,02	36,09	35,9	36,3

Ei ole saladus, et kooliõpetajad hindavad oma õpilaste töid rangemalt kui riikliku komisjoni liikmed. Selle põhjused võivad olla erinevad ning esmajoones on see kartus õpilast üle hinnata ning siit teadlik suundumus hoiduda kõrgetest hinnetest. Võimalik, et oma osa on ka kirjandiõpetuse kogemusel, kus hinnet mõjutavad kõige tähtsusetumadki vead. Vahel võib olla tegemist hindaja autoritaarse hoiakuga. Tabeli 7 statistilised andmed näitavad, et 2011.a. vahe oli märgavalt vähenenud ja 2010.a. oli see 4,11 ja 2011.a. — 0,70. Seda võib seletada sellega, et esiteks, osa koolidest osales aprobatsioonil teist korda — tähendab, õpetajatel oli juba sarnase töö kogemus; teiseks, 2010 – 2011 aasta jooksul viisid vene keele riigieksami arendamise komisjoni liikmed läbi infopäevad, kus õpetajatel oli võimalus tutvuda 2010.a. proovieksami hindamise tulemustega. Samuti tutvusid nad puudustega, mis oli tehtud tööde hindamise käigus. See näitab vajalikkust ka edaspidi läbi viia infopäevi ja hindamiseminare, et töötada välja ühtsed seisukohad õpilaste kirjalike tööde hindamiseks.

6. Tagasiside ja õpetajate ettepanekute analüüs

Õpetajate argumentid eksami uue vormi poolt:

- eksam oli õpilastele jõukohane;
- eksam on huvitav;
- kõige suurem pluss on töö tekstiga;
- oli võimalik valida tekst ning kirjandi teema suvalisest komplektist;
- ka õpetaja võtab osa eksamitöö hindamisest.

Õpetajate märkused olid põhiliselt järgmised:

- õpilastel oli raske kirjandi ettenähtud mahust kinni pidada;
- vajalik on vaheaeg pärast eksami esimest osa, kuna esimene ja teine osa on erinevad tööliigid;
- praktiliselt on tegemist kahe eksamiga: kirjand + töö tekstiga; kas ei ole see õpilastele liiga keeruline, kas ei teki neil vastumeelsust vene keele eksami suhtes?

7. Tagasiside õpilastega

Ankeediküsimustele vastasid 350 õpilast: 89 õpilast valiksid kirjandi, 261 eelistaksid eksamit uues vormis. Vastanute arvamused erinesid vähe nendest, mis olid väljendatud 2010.a. abiturientide poolt: uue eksami suurimaks plussiks on

- ülesannete mitmekesisus,
- annab võimaluse kontrollida mitte ainult oma tekstiloomise oskust, vaid ka loetud teksti põhituuma mõistmist,
- vastab tasemele, mida peab valdama gümnaasiumilõpetaja,
- suurepärase alternatiiv praeguseleksamile.

Ja siiski nagu ka eelmisel aastal, märkisid abituriendid, et

- eksamitöö esimeses osas oli kõige raskem vastata küsimustele ning jaotada aega;
- teises osas oli kõige raskem valida teema ja pidada kinni kirjandi etteantud mahust;
- pärast tööd tekstiga on raske kirjandile ümber lülituda;

2010.a. abituriendid märkisid, erinevalt 2011. aasta lõpetajatest, et eksami maht on liiga suur, samuti tegid nad ettepaneku pakkuda eksamil rohkem kui nelja kirjandi teemat.

8. Järeldused

- töö on vastavuses riikliku õppekavaga;
- töö arvestab üldpädevusi ja läbivaid teemasid;
- ülesanded vastavad kontrollitavatele õpitulemustele,
- enamikule õpilastest oli ülesanded jõukohased;
- ülesanded olid õpilastele huvitavad.

Siiski näitasid paljud õpilased oskamatus oma seisukohta väljendada, püüdu asendada tekstianalüüs ümberjutustusega, madalat ortograafiataset, vähest kirjavahemärkide kasutamise oskust, samuti kõneoskuse madalat taset.

9. Ettepanekud

- korraldada õpetajatele hindamiskursusi;
- vene keele ja kirjanduse õpetamisel pühendada rohkem tähelepanu tööle tekstiga;
- lisada üldharidusõppekavasse eri stiilis tekstide vastuvõtu ja nende loomise kursused, samuti ortograafia ja kirjavahemärkide kasutamise kursused;
- jätkata arutleva kirjandi hindamisjuhendi parendamist.